

Лазаренко Т.В.

старший викладач кафедри педагогіки та іноземної філології

Харківський національний економічний

Університет імені С. Кузнеця

м. Харків, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З НАВЧАННЯ СЛУХАННЯ І ГОВОРІННЯ НА ІНОЗЕМНІЙ МОВІ

Основна мета вищої освіти полягає в тому, щоб сформувати творчу особистість спеціаліста, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності. Досягти цієї мети неможливо лише шляхом передачі готових знань від викладача до студента. Необхідно перетворити студента із пасивного користувача знань в активного їх творця, який вміє сформулювати задачу, проаналізувати шляхи її вирішення і знайти оптимальне рішення. Тому самостійна робота студентів стає не просто важливою формою освітнього процесу, а його основою.

Самостійна діяльність у навчанні іноземної мови особливо важлива. Іноземній мові не можна навчити. Мови можна тільки вивчати і вдосконалювати свої знання. Без постійної роботи з вдосконалення знань мови не можна вважати, що ти нею володієш. Самостійна робота є найбільш ефективним засобом вивчення іноземної мови з допомогою викладача і практично єдиним можливим засобом вдосконалення володіння мовою в майбутньому. Вона допомагає оволодіти іноземною мовою як необхідною професійною складовою сучасного спеціаліста, допомагає сформувати навички самостійного отримання знань.

Якщо студент добре розуміє, для чого він вивчає іноземну мову зараз із викладачем і як іноземна мова може допомогти йому у подальшому житті, то він сам намагатиметься організувати і структурувати свою індивідуальну роботу. Допомога викладача потрібна лише на початковому етапі. Поступово

студенти набувають все більше незалежності. Вони знаходять для себе найбільш ефективні засоби навчання, самі розподіляють свій час і підбирають матеріал. Тому роль викладача в самостійній роботі студентів, на наш погляд, полягає у виконанні ним мотивуючої (на початковому етапі), організаційно-методичної, консультаційної і контролюючої функцій.

Організація студентів для самостійної роботи і навчання їх засобам навчання і самонавчання – це найскладніша задача, яка стоїть перед викладачем. Для того, щоб вирішити цю задачу, потрібно ретельно продумати структуру і побудову всього курсу. В нього потрібно включати завдання, які або мають самостійний компонент, або мають бути повністю самостійно виконані студентами, чи то в аудиторний час, чи під час підготовки до занять, а також стимулювати самостійне поглиблення знань мови.

Основними видами самостійної роботи при вивченні іноземної мови являються читання, слухання, говоріння і письмо. Звичайно, читання виконує чи не найважливішу функцію, оскільки воно одночасно являється і засобом і метою оволодіння мовою. Ми вивчаємо мову через текст, аби потім розуміти текст розмови, написаний текст і розмовляти текстом. Таким чином, читання задовольняє інформаційні, розважальні і самоосвітні потреби людини. Самостійне читання з перших кроків вивчення мови повинно стати постійною потребою на все життя, як джерело самовдосконалення в лексиці, граматиці, розумінні культури, гумору, історії та психології людей, мова яких вивчається. І тут дуже важливо навчити студентів правильно користуватися різними видами словників (електронними і друкованими, двомовними і тлумачними, фразеологічними, довідниковими та іншими).

Аудіювання, тобто слухання з розумінням, дуже схоже із читанням у плані занурення в атмосферу живої мови. Звичка слухати новини, дивитись телепередачі, переглядати фільми на мові, яку вивчаєш, дають хороші результати в оволодінні мовою. Звичайно, бажано слухати людей, для яких ця мова є рідною, тобто «носіїв» мови. І тут викладач має допомогти студентам

підібрати необхідний ефективний і цікавий навчальний матеріал, в залежності від того, якої мети вони бажають досягти.

Останнім часом у процесі навчання іноземної мови все частіше використовуються такі інформаційно-комунікативні технології, як подкасти, аудіосеріали, радіопередачі. Вони дозволяють зробити аудіювання дійсно сучасним, перетворити його з нудної шкільної вправи на цікаву і корисну справу. Викладач має пояснити студентам необхідність і переваги регулярного прослуховування матеріалів іноземною мовою. Таке прослуховування допомагає звикнути до того, як звучить зв'язане іноземне мовлення, тобто зануритись у іншомовне середовище, не залишаючи своєї країни; звикнути до різних акцентів; навчитися правильно використовувати нову лексику і вивчити граматику на практиці; розширити світогляд, слухаючи сучасну живу мову, причому там, де зручно слухачеві.

Потрібно навчити студентів правильно працювати з аудіо матеріалами. По-перше, допомогти їм підібрати, або рекомендувати, цікавий матеріал відповідного рівня. Адже, якими б якісними аудіо уроки не були, вони не будуть корисними, якщо будуть нудними. Занадто складні для розуміння інформація і мова можуть вбити бажання щось слухати взагалі. Але ж і занадто просте аудіо не сприятиме розвитку навички аудіювання. Щоб навчання принесло користь, найкраще працювати з аудіо уроками, де незрозумілими залишаються 5 – 7% слів. Необхідно пояснити студентам, що розуміти не все – це нормально. Адже їхнє головне завдання – навчитися розуміти, про що говорять, а не вникати у кожне слово.

Важливо також винайти індивідуальний для кожного оптимальний спосіб роботи з аудіо матеріалом. Можна, звичайно, просто слухати аудіо записи у вільний час. Але набагато корисніше буде спочатку прослухати матеріал, або його частину, якщо він великий. Після цього по тексту запису зрозуміти зміст і виписати незнайомі слова, фрази і граматичні конструкції. Потім прослухати запис ще декілька разів з текстом, вирізняючи кожне слово, і без тексту, розуміючи увесь зміст.

Не слід забувати і про принцип «від простого до складного». Якщо на перших порах корисніше проглядати текст запису, то з часом потрібно намагатися розуміти зміст зі слуху, не фіксуючи увагу на незнайомих словах. Як правило, близько половини слів із аудіо запису можна зрозуміти із контексту.

Якщо студенти вже навчилися непогано сприймати мову зі слуху і розпізнавати слова в аудіозапису, можна спробувати ускладнити завдання. Виберіть аудіофайл і попросіть студентів записати текст під диктовку. Спочатку можна зупиняти запис після кожного речення і слухати аудіо декілька разів. Після цього можна разом перевірити такий диктант і подивитися, з якими моментами були проблеми.

Навички розмовної мови, мабуть, найважливіші у вивченні будь-якої іноземної мови. А оскільки викладач в силу об'єктивних причин не може замінити носія мови, то його завдання полягає в тому, щоб створити автентичне комунікативне середовище і ефективно організувати навчальний процес, який би стимулював студентів до самовдосконалення здібностей до сприйняття і породження мови. Немає потреби доказувати, що процеси сприйняття мови зі слуху і саме мовлення тісно пов'язані. Тому робота з аудіотекстом може включати такі завдання, як повторення уголос за мовцем (одночасно і потім самотійно), детальне відтворення змісту (по абзацах, або по реченнях), літературний переклад зі слуху, відтворення змісту аудіотексту в діалозі, складання запитань до тексту і обговорення його змісту за цими запитаннями. Корисним і цікавим, але спочатку дещо незвичним, може бути і завдання із запису свого мовлення на диктофон. Спочатку можна просто начитувати 2-3 хвилинний уривок будь-якого тексту, потім свій переказ цього ж тексту, а потім і своє власне оповідання, або опис якоїсь події. Таке завдання до того ж допоможе відпрацювати навички правильної вимови. Воно може виконуватись студентами самотійно, або за участі викладача, який прослуховує і коментує аудіо записи студента.

Таким чином, самостійна робота є найважливішою складовою процесу опанування іноземної мови і невід'ємною частиною освітнього процесу з іноземної мови в цілому. Організація самостійної роботи студентів з вивчення іноземних мов, окрім виконання домашніх завдань і самостійної роботи на практичних заняттях, складається і з організації автономного вивчення мови із залученням мультимедійних засобів і поза аудиторного читання, яке планується самим студентом за допомогою і рекомендаціями викладача.

Список літератури:

1. Бадюкова Г.В. Самостоятельная работа студентов в практике обучения иностранному языку. [Электронный ресурс]. URL: e-library.auka.kg/bitstream/123456789/299/1/Badukova_2004_4.pdf
2. Кузнецова С.В. От аудирования к говорению. //Вестн. Том. гос. ун-та 2006. №291. [Электронный ресурс]. URL: <http://cyberleninka.ru/artikle/n/ot-audirovaniya-k-govoreniyu> (дата обращения 15.03.2018)
3. Потапова О.В., Степанова О.С. Организация самостоятельной работы по иностранному языку студентов бакалавриата неязыковых вузов. [Электронный ресурс]. URL: http://www.paxgrid.ru/proceedings_pedagogy (дата обращения 13.02.2018)
4. <http://englex.ru/how-to-improve-your-english-pronunciation/>